

DR MOZES ELZAS, 1888 - 1982

DOOR L.J. VAN COEVERDEN

Op 19 maart 1982 is op 93-jarige leeftijd dr. M. Elzas overleden na een rijk en werkzaam leven. Tot op hoge leeftijd heeft hij de medische praktijk uitgeoefend. Ook na het bereiken van de leeftijd der zeer sterken vervulde hij met zijn zware diepe stem bij bepaalde onderdelen van de dienst tijdens de hoge feestdagen met enthousiasme de functie van gazzan (voorzanger) in de synagoge te Rotterdam.

Elzas was de zoon van Salomon Elzas en Rebekka Polenaar. Zijn vader was verzekeringsagent en hoofdonderwijzer aan de Joodse godsdienstschool in Rotterdam. De Joods-orthodoxe opvoeding die hij genoot legde de basis voor een sterk geloof, dat steeds de leidraad in zijn leven is geweest.

Elzas ging na het doorlopen van het Erasmiaans Gymnasium in Rotterdam medicijnen studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Op 29 november 1913 haalde hij daar het artsendiploma. Op 26 juni 1916 promoveerde Elzas op een dissertatie getiteld: Hyperglykaemie en glycosurie.

Eind 1917 vestigde dr. Elzas zich in Rotterdam als specialist voor maag-, ingewands- en stofwisselingsziekten. Hij werd er benoemd tot internist van het Gesticht voor Israëlitische Oudelieden en Zieken. Daar deed hij zijn werk geheel alleen zonder assistent, ook in zijn goed ingerichte laboratorium. Op 30 augustus 1921 trad hij in het huwelijk met Geertruida Nathalia Edersheim, uit welk huwelijk zes kinderen werden geboren.

Dr. Elzas kreeg allengs in Rotterdam, waar hij als diabetes-specialist gold, een grote praktijk. Hij ging diverse functies bekleden, zoals secretaris van het Klinisch Genootschap, lid van het Bataafsch Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte, lid van het Rotterdamsch Medisch Gezelschap, lid van het Genootschap voor Natuur-, Genees- en Heelkunde in Amsterdam, voorzitter van de afdeling Rotterdam van de Alliance Israélite Universelle en voorzitter van de vereniging Mikweih Jisroël. Bij zijn aftreden na bijna 25 jaar als secretaris van het Klinisch Genootschap werd hij benoemd tot erelid.

In 1943 werd het Joodse ziekenhuis door de Duitse bezetters leeggehaald. De patiënten werden op transport gesteld naar Westerbork. Dr. Elzas was thuis en werd gewaarschuwd. Zonder zich te bedenken nam hij zijn koffer en ging mee. Hij liet zijn patiënten niet in de steek. Later werd hij naar Barneveld overgebracht, waar ook zijn vrouw en een deel van het gezin, dat niet was ondergedoken, verbleef. Vandaar werden zij in september 1944 naar Theresienstadt overgebracht met de uiteindelijke bedoeling: de vernietiging. Daar werd de familie Elzas door de Russen bevrijd. Een dochter had in het kamp evenwel het leven gelaten.

In juni 1945 keerde het gezin naar Nederland terug. Al direct realiseerde Elzas zich dat de overgeblevenen alles in het werk moesten zetten om het geschonden Joodse leven, hoe gedecimeerd de Joodse gemeente Rotterdam ook was, weer op te bouwen. Hij werd al spoedig lid en vice-voorzitter van de Kerkeraad en na het overlijden van mr. Martin Levie, voorzitter. Voor het personeel van de Joodse gemeente werkte hij mee aan een pensioenregeling, hoewel hij geen financieel deskundige was.

Het bleek al snel dat het geen zin had een nieuw Joods ziekenhuis in Rotterdam te stichten. In februari 1946 werd dr. Elzas hoofd van de interne afdeling van het ziekenhuis aan de Coolsingel, waar hij in 1953 op 65-jarige leeftijd met pensioen ging. Bij zijn afscheid van dit gemeente-ziekenhuis werd hij benoemd tot Officier in de orde van Oranje-Nassau.

Elzas, die een groot kenner was van het voorzangerschap, het gazzanoet, ontving van de toenmalige Opperrabbijn J. Tal de choweir-titel, in Joodse kring een hoge onderscheiding waarmee hij zeer was verguld. Hij heeft voor het herstel van het Joodse leven bijzonder veel gedaan.

Diep godsdienstig als hij was aanvaardde hij beslissingen van het opperrabbinaat, zij het niet voetstoots. Als hij een afwijkende mening had, besprak hij die te bevoegder plekke. Ook ten aanzien van de Joodse Staat was hij, hoewel zionist zijnde, niet blind voor fouten, maar waar hij kon steunde hij de opbouw van Israël dat hij verscheidene malen bezocht. Zijn vrouw, die hem in zijn werk en in zijn Joodse leven een grote steun is geweest, ontviel hem door de dood in mei 1965.

Dr. Elzas, die bij zijn collega's zeer was gewaardeerd, heeft veel gepubliceerd, nationaal zowel als internationaal, over uiteenlopende onderwerpen, vooral evenwel op het gebied van de diabetes, maar ook op Joods-medisch gebied, waar hij relaties wist te leggen

tussen het bijbelwoord en de medische wetenschap.

Het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde bevat een groot aantal artikelen (1918-1955) van dr. Elzas, die ten dele ook de tekst vormen van voordrachten die hij heeft gehouden voor medische verenigingen en het Klinisch Genootschap in Rotterdam.

72. Dr M. Elzas